

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z FOKUSNÍCH SKUPIN REALIZOVANÝCH NA TÉMA:

- **ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST**
- **PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ**
- **CIZÍ JAZYKY**

Mgr. Petra Dobiášová, odborný garant pro evaluaci a monitoring,
ve spolupráci se členy realizačního projektu MAP II

Září 2020

Verze 1.0

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah

1	KONTEXT, METODIKA A PRŮBĚH REALIZOVANÉHO ŠETŘENÍ	3
2	KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ Z JEDNOTLIVÝCH FOKUSNÍCH SKUPIN.....	4
2.1	ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST	4
2.2	CIZÍ JAZYKY.....	7
2.3	PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
3	SHRNUTÍ	16

1 KONTEXT, METODIKA A PRŮBĚH REALIZOVANÉHO ŠETŘENÍ

Mapování současné situace v oblasti čtenářské gramotnosti, v oblasti předškolního vzdělávání či výuce cizích jazyků na území MČ Praha 7 v souvislosti s potřebami cílových skupin probíhá od počátku realizace projektu Místní akční plány rozvoje vzdělávání II – Správní obvod Praha 7 (dále MAP II). Nejen pro lepší interpretaci a pochopení kvalitativních dat získaných z realizovaného dotazníkového šetření zaměřeného na potřeby jednotlivých škol, ale i k rozšíření a prohloubení našeho porozumění této problematice, jsme se rozhodli získat další informace prostřednictvím následného kvalitativního šetření. Konkrétní podněty z tohoto šetření plánujeme v projektu využít například jako témata k diskusi v rámci setkávání pracovních skupin projektu MAP II.

Pro naše účely jsme použili výzkumnou metodu fokusních (skupinových) diskusí, která patří mezi nejzákladnější metody kvalitativního sociologického výzkumu. Jedná se o metodu získávání informací ke zvolenému tématu od skupiny osob, které sdílejí určitou zkušenost, charakteristiku nebo zájem. Fokusní skupinu je možné si představit jako formu moderované diskuse s cílem zjistit a postihnout co nejvíce názorů a postojů jednotlivých účastníků k danému tématu (Veselý, Nekola 2007: 176-179).

Účastníci těchto diskusí byli odborníci/experti, v tomto případě učitelé vyučující na 1. i 2. stupni základních škol a předškolní pedagogové. Zúčastnili se i někteří členové pracovních skupin či školní koordinátoři.

Počátkem roku 2020 byly naplánovány čtyři fokusní skupiny, dvě z nich se podařilo zrealizovat v březnu 2020 před nouzovým stavem vyhlášeným z důvodu epidemie nemoci covid – 19. V srpnu 2020 proběhla třetí fokusní skupina, čtvrtou, zaměřenou na oblast matematické gramotnosti, se bohužel z důvodu nezájmu a obav pedagogů z nemoci covid - 19 dosud zrealizovat nepodařilo.¹

Termíny realizovaných fokusních skupin:

5. března 2020 - fokusní skupina ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

11. března 2020 - fokusní skupina PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

26. srpna 2020 - fokusní skupina CIZÍ JAZYKY

¹ Na základě potřeb členů PS pro matematickou gramotnost plánuje RT MAP na podzim 2020 opakování FG k této oblasti, pokud to aktuální situace umožní.

2 KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ Z JEDNOTLIVÝCH FOKUSNÍCH SKUPIN

2.1 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

Problematika motivace žáků

Popis současné situace

- Motivace je hlavní prostředek učitelů jak u žáků čtenářskou gramotnost rozvíjet.
- Vliv na motivaci ke čtení má především sociální zázemí žáka, tedy to, zda jsou děti čteny a vyprávěny příběhy od raného dětství, zda jsou v rodině knihy k dispozici a zda jsou členy rodiny čteny.
- Zájmu o čtení také napomáhají vzory mezi kamarády, zapojování žáků do různých projektů podporujících zájem o čtení, návštěvy knihoven, inovativní přístupy učitelů apod.
- Na nižší zájem o čtení v současné době má vliv nadužívání moderních informačních technologií.
- Velmi důležité je zvolit četbu, která žáky zaujme (u žáků 1. stupně se např. jedná o oblíbené pohádky a komiksy, humoristické knihy ze školního prostředí, u starších žáků se k této literatuře přidává např. fantasy literatura typu Harry Potter či Pán prstenů, postapokalyptická témata nebo četba s tematikou II. světová válka a období holocaustu), i starší žáci čtou komiks např. typu manga.
- Učitelé deklarovali zájem využívat inovativní metody výuky čtenářské gramotnosti, které tuto výuku ztraktivní, ale uváděli i zájem o materiály pro ztraktivnění výuky mluvnice.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Čtenářské dílny pro I. stupeň ZŠ.
 - V dílně čtení (ideálně v samostatně upravené učebně) si dítě čte ze své knihy, kterou si přinese. Každý čte něco jiného po dobu 20 minut. Není vůbec nutné, aby dítě začínalo číst knihu na první lekci, klidně si může donést již rozečtenou knihu. Spolužákům může následně přečíst úryvek, knihu jim doporučit, může sdílet, čím ho příběh obohatil.
 - Komplikované je tyto hodiny zařadit do výuky pravidelně, a to z hlediska časové dotace na výuku českého jazyka včetně mnohdy předimenzovaných tematických plánů
- Návštěvy veřejných knihoven.
- Třídní knihovny
 - Knihy žákům k dispozici v průběhu přestávek a hodin volna.
 - Knihy k vypůjčení domů přímo ve třídě.
- Autorská čtení.

Školní knihovny

Popis současné situace

- Rozsah a obsah knižního fondu závisí na podmínkách konkrétní školy, věku a počtu žáků, velikosti pedagogického sboru a na neposledním místě i na finančních prostředcích školy.
- Některé ZŠ na území MČ Praha 7 školní knihovnu nemají k dispozici.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Sdílená knihovna
 - knihy sdílené mezi jednotlivými školami. Tento návrh byl v rámci tématu zmíněn, následná diskuse pedagogů však tento zájem nepotvrdila.
 - digitální školní knihovna: knihy žákům k dispozici v digitální podobě. Tento návrh byl v rámci tématu zmíněn, mezi pedagogy však následně nebyl o digitální knihovnu zaznamenán zájem.
- Financování nákupu knih prostřednictvím fondu SRPŠ, rodičovských spolků

Zvyšování kvality pedagogických pracovníků

Popis současné situace

- Účastníci diskuse projevili zájem o vzdělání v tzv. RWCT = Reading and Writing for Critical Thinking (čtením a psaním ke kritickému myšlení). Jedná se o komplexní vzdělávací program, který je tvořen praktickými technikami a metodami. Tyto metody mají za cíl rozvíjet tvořivé, intuitivní a nezávislé myšlení, které pomáhá s porozuměním předkládané látky.
- Účastníci diskuse projevili zájem o videotréninky (za předpokladu ošetření GDPR).
- Některým pedagogům chybí vzdělání v oblasti přístupu k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Konkrétně byla zmíněna problematika žáků s vývojovou dysfázií. Často se stává, že dítě nastupuje do školy, má navozeny téměř všechny hlásky a mluví bez výrazných agramatismů, vážne však porozumění, což nebývá na první pohled zjevné.²
- Byla zmíněna nedostatečná podpora pedagogů, kteří poprvé učí v 1. třídě (genetická metoda, splývavé čtení...).
- Účastníci šetření zmiňovali důležitost využívání metodických listů.
- V ZŠ Františky Plamínkové je plánováno vybudování kmenové učebny ČJ (variabilní uspořádání, koberec apod.).

² V září 2020 proběhl na téma Vývojová dysfázie seminář organizovaný MAP II.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Kvalitu pedagogů lze zvyšovat prostřednictvím sdílení zkušeností. Cílem sdílení je podpořit pedagogy v jejich každodenní práci při vzdělávání a výchově žáků, a to prostřednictvím vzájemné výměny zkušeností mezi pedagogy z různých škol/školských zařízení. V ideálním případě pedagogický pracovník ve spolupráci s vedením školy identifikuje oblasti/oblast, ve které chce rozvíjet své znalosti a dovednosti, na základě toho společně vyberou školu/školské zařízení za účelem oslovení s žádostí o spolupráci. V rámci šetření jsme zaznamenali o sdílení spíše obecný zájem, ne konkrétní podněty.
- Jako další podnět, který by mohl přispět ke zvýšení kvality učitelů českého jazyka, byl vznik tzv. „Akademie čtenářské gramotnosti“ – např. 1 x měsíčně dopoledne by mohlo probíhat setkání pedagogů daného předmětu v pracovní době s tím, že jeden předvede ukázkovou hodinu (sdílení metod) s následnou reflexí, příští setkání bude v režii dalšího pedagoga atd. Účastníci diskuse by uvítali, kdyby tato aktivita byla zahrnuta do DVPP (tedy do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků).³
- Jako další byla zmíněna hospitace ve výuce v rámci jedné ZŠ. V těchto případech však na některých školách chybí zkušenosti pedagogové s dlouholetou praxí. Řešení by bylo toto realizovat napříč školami, je to však vnímáno jako velmi organizačně náročné (lze řešit v rámci projektů financovaných ze Šablon, což je ale není pro každou ZŠ vyhovující).
- Dále byla zmíněna možnost využívat ve výuce testy čtenářské gramotnosti společnosti Cermat.
- Pro vybudování knihovny ZŠ Korunovačnická lze využít půdní prostory nebo prostory uvolněné po MŠ Kouzelná fazolka.⁴

³ Tato aktivita byla diskutována v rámci setkání pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost v říjnu 2020

⁴ Podle informací pedagogů se s realizací projektu školní knihovny začne od září školního roku 2020/2021

2.2 CIZÍ JAZYKY

Problematika motivace žáků

Popis současné situace

- Učitelé si uvědomují, že za úspěšným učením se cizího jazyka stojí většinou značná dávka motivace. Ne vždy nachází žáci tuto motivaci ve vzorech v rodině. Důležité je proto na hodinách probírat i téma, k čemu je v životě dobré se konkrétní jazyk učit a kdy, při jakých příležitostech, mohou žáci konkrétní jazyk využít. Zařazovat tato témata do výuky je zásadní především pro motivování žáků k učení se druhého cizího jazyka.
- ZŠ by rády více využívaly spolupráci se zahraničními školami, oblíbené jsou výměnné pobyty, které jsou však v současné době znemožněny situací kolem nemoci covid - 19.
- Učitelé do výuky doporučují často zařazovat témata týkající se reálií daných zemí.
- Účastníci hodnotili také distanční výuku v době vyhlášeného nouzového stavu. Zdá se, že mohla být pro některé slabší žáky velmi prospěšná, projevil se u nich vliv intenzivnější spolupráce při řešení zadaných úkolů se spolužáky s vyšší úrovní znalosti konkrétního jazyka a především odstranění ostychu z mluvení před ostatními.
- Tuto problematiku spojenou s obavami z mluvení před spolužáky či na veřejnosti řeší učitelé velmi často.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Důraz na podporu slabších žáků.
- Podporovat vnitřní motivaci dítěte.
- Užívání metod a technik, které zapojují všechny žáky a umožňují sledovat progres každého žáka.
- Využívat možnosti výjezdů do zahraničí.
- Korespondence popř. videokonference žáků s dětmi z rozvojových zemí (Nepál, Peru) či ze zahraničních škol obecně (Francie).
- Zavádění formativního hodnocení.
- Rodilý mluvčí bývá pro žáky motivací, mohou jazyk „využívat v praxi“.

Problematika rodilých mluvčích

Popis současné situace

- ZŠ na území MČ Praha 7 pociťují nedostatek kvalitních rodilých mluvčích, případně na tyto vyučující nemají školy dostatek financí.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Mluvená angličtina vykazuje velké rozdíly v regionech, kde je převládajícím jazykem. Anglické akcenty se mohou významně lišit. Není již důležité, aby se žáci setkávali pouze s britskou angličtinou, mluvčí tedy může být v podstatě z jakékoli země.
- Učitelé nemají dobrou zkušenost, pokud do tříd dochází pokaždé jiný rodilý mluvčí. Účastníci diskuse doporučovali vždy po dobu školního roku pro danou třídu využívat jednoho rodilého mluvčího.
- Zásadní je klást důraz na didaktickou erudici rodilého mluvčího. Ta je důležitější než jeho přízvuk. Rodilí mluvčí by se měli vzdělávat v metodologii výuky daného jazyka.
- Účastníci diskuse zmiňovali pozitivní zkušenost s vedením hodiny AJ rodilým mluvčím a českým lektorem z jazykové školy. Jedná se o tematicky zaměřená setkání (např. fyzikální pokusy, vaření apod.) V ZŠ KorunovačnÍ jsou tyto hodiny realizovány pro žáky 1x měsíčně. Některé školy využívají v praxi hodiny AJ vedené rodilým mluvčím za přítomnosti učitele AJ.
- Zástupci ZŠ Tusarova zmínili svou účast v projektu Edison. Projekt Edison, který organizuje mezinárodní studentská organizace AIESEC na školách v České republice, spojuje mladé lidi odlišných kultur a národností, aby se seznámili se zvyky a tradicemi jiných zemí, a stali se tak generací prolamující stále se prohlubující mezikulturní bariéru. Vizí projektu je tolerance a společné soužití české společnosti s různými kulturami a národy. Zahraniční stážisté (studenti VŠ) by měli vytvořit multikulturní prostředí, oživit výuku a zvýšit zájem žáků o studium cizího jazyka a poznání odlišných kultur. Zkušenosti pedagogů ZŠ Tusarova byly zprvu velmi dobré, stážisté se žákům věnovali a prezentace o svých zemích měli velmi dobře připravené. Úroveň stážistů a jejich prezentací se však postupně snižovala, škola se v současné době z tohoto důvodu do projektu již nezapojuje.
- Na závěr této debaty se účastníci shodli, že primární je pro žáky mít možnost využít cizí jazyk v reálné komunikační situaci. Z tohoto důvodu by bylo vhodné podporovat spolupráci se zahraničními školami a v případě možnosti realizovat výměnné pobyty. Dle škol je však velmi obtížné tuto zahraniční spolupráci navázat.
MČ Praha 7 má partnerství s městy Nový Bělehrad (Srbsko), Rieti (Itálie) a Teramo (Itálie), možnost propojit ZŠ se školami v těchto městech prověří realizační tým MAP II.

Problematika finanční náročnosti některých pomůcek na výuku cizího jazyka

Popis současné situace

- V případě využívání učebních pomůcek (jazykových učebnic), pracovních sešitů, časopisů atd. řeší někteří pedagogové ve třídách problém finanční nedostupnosti těchto materiálů pro některé žáky. Žáci mohou být danou situací stigmatizováni.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Byla zmíněna možnost získat finanční podporu na nákup jazykových učebnic, pracovních sešitů, časopisů apod. přes SRPŠ, spolky rodičů, individuální dotace z MČ, případně prostřednictvím fondu solidarity MČ. Pomoci by také mohla Pracovní skupina pro financování v rámci projektu MAP II.

Učebnice

- Velká část doposud užívaných učebnic klade hlavní důraz na gramatiku, to předpokládá u žáků mj. dobrou znalost češtiny.
- Obvykle vyučující nerozhoduje o výběru učebnic pro své třídy, vybírají se vždy učebnice pro celou školu. Učebnice vybírají metodické komise pro daný jazyk, případně učitelé daného jazyka společně na základě podnětu jednoho z nich.
- Chybí srovnání kvality učebnic.
- Výměna jednotlivých druhů učebnic je složitá, používání učebnic je vázáno na nákup softwaru, pracovních sešitů apod., což je pro školy velmi finančně náročné.
- Učitelé druhých cizích jazyků výrazně menší možnosti výběru učebnic, jelikož pro daný jazyk jich je na trhu omezená škála. Problém byl zmiňován především vyučujícími francouzského jazyka.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Byla zmíněna možnost sdílení zkušeností, např. burza mezi školami, možnost využít oborové kabinety Národního pedagogického institutu ČR.

Problematika zvyšování kvality pedagogických pracovníků

Popis současné situace

- Někteří účastníci diskusí postrádají celorepubliková setkávání vyučujících daného jazyka, která dříve probíhala, učitelé tak mohli společně sdílet své zkušenosti.
- Možnosti sebevzdělávání učitelé využívají dle individuálního zájmu, některé kurzy jsou však velmi finančně náročné.
- Portfolio DVPP pro anglický jazyk je široké, u jiných jazyků toto však neplatí.
- Je plánován Den jazyků na Sedmičce (původní termín 26. 9. 2020 byl vzhledem k epidemiologické situaci posunut na rok 2021).
- ZŠ Tusarova realizuje ve výuce FJ Den evropských jazyků, ZŠ Korunovační připravuje také podobný projekt. Zástupci těchto škol posléze sdělili/sdělí své zkušenosti.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Někteří účastníci zmiňovali dobrou zkušenost s následky, případně s videotréninky. Za klíčovou v tomto směru považují zpětnou vazbu. Dle účastníků FG je pozitivněji učiteli vnímána zpětná vazba od zkušenějších kolegů, experty „z venku“ vnímají spíše jako kontrolu svých kvalit.
- Vhodné jsou tak vzájemné hospitace, na některých ZŠ však nejsou reálné z důvodu rozvrhu, kdy vyučující dělené třídy vyučují „proti sobě“.
- O výuce by bylo možné diskutovat v rámci pedagogů jedné školy za účasti zkušeného facilitátora hrazeného v rámci MAP II.
- Účastníci setkání navrhovali realizaci oborových setkávání mezi školami, je však mít vždy připravena konkrétní témata a zajistit lektora (např. robotika), případně metodických setkávání (např. formativní hodnocení).
- Pro zvýšení kvality některých vyučujících (nekvalifikovaných učitelů) lze využít program „Učitel naživo“, což je dvouletý program pro budoucí učitele (tzv. pedagogické minimum) v rozsahu 750 hodin (z toho 660 v rámci akreditace). Je určen absolventům vysokých škol, kteří chtějí učit děti na 2. stupni základní školy nebo na střední škole předmět podle své odbornosti, ale chybí jim potřebné učitelské zkušenosti a pedagogické vzdělání.
- Zmíněn byl také eTwinning, tedy platforma, přes kterou mohou zaměstnanci škol (učitelé, ředitelé, knihovníci atd.) z různých evropských zemí vzájemně komunikovat, spolupracovat, zapojovat se do projektů a sdílet své nápady.
- Školy se dále mohou zapojit do vzdělávacího programu Evropské unie Socrates, který zprostředkovává spolupráci mezi evropskými školami, studenty, vzdělávacími zařízeními a jinými subjekty, zapojenými do vzdělávacího procesu.

2.3 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Kapacita MŠ

Popis současné situace

- V současné době je kapacita mateřských škol naplněna na maximální výši počtu dětí na třídu, což je o 4 děti více než stanovuje vyhláška⁵, navíc vyšší počet dětí nepříznivě ovlivňuje kvalitu předškolního vzdělávání.
 - Tato situace demotivuje pedagogický personál, příp. byla v posledním období důvodem odchodu některých učitelek z MŠ.
 - MŠ váhají s žádostí o snížení kapacity z důvodu provázanosti MŠ se zřizovatelem, vnímají, že se MČ snaží vyhovět žádostem rodičů a maximální počet dětí do MŠ přijmout, úroveň kvality předškolního vzdělání však úzce souvisí s počtem dětí ve třídě.⁶
 - Tento stav ne vždy umožňuje věnovat se dostatečně dětem se SVP, jelikož tyto děti vyžadují individuální pozornost a přístup⁷ (podle vyhlášky č. 14/2015 Sb., o předškolním vzdělávání musí postupovat mateřská škola při zařazení dětí s podpůrnými opatřeními a dvouletými dětmi v souladu s vyhláškou o předškolním vzdělávání, přičemž se počet dětí ve třídě snižuje ze základního počtu 24 dětí).⁸
- Účastníci diskuse dále zmiňovali nedostatečné personální kapacity.
 - Zásadní problémy vnímají v chybějící pomoci asistentů u dětí, které vyžadují zvýšený zdravotní dohled (dětí s diabetes apod.).⁹

⁵ V souladu s § 165 odst. 1 školského zákona ředitel školy stanovuje organizaci a podmínky provozu školy. Z toho jednoznačně vyplývá odpovědnost ředitele určit počet tříd a počet dětí na třídu v souvislosti s dodržáním podmínek pro předškolní vzdělávání stanovených v RVP PV, vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání a vyhláškou č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

⁶ Výjimku z nejvyššího počtu dětí stanoveného vyhláškou o předškolním vzdělávání do počtu 4 dětí, podle § 23, odst. 5, uděluje zřizovatel. V případě MČ Praha 7 je tato výjimka udělena na dobu neurčitou. Je doporučeno, aby vedení MŠ při stanovení počtu tříd a počtu dětí na třídu zhodnotilo možnosti školy, kvalitu předškolního vzdělávání, podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví vždy na každý školní rok zvlášť. Zřizovatel by měl postupovat v souladu s §23, odst. 5 školského zákona podle podmínek zjištěných jednotlivými školami také na každý školní rok zvlášť.

⁷ Tuto informaci je nutné ověřit. Pokud by ve třídě byly děti se SVP, počet žáků by se měl snížit na maximálních 24. Pravděpodobně ani při tomto počtu dětí ve třídě v rámci současných personálních možností není dle účastníků šetření možné jim zajistit individuální přístup.

⁸ Nové financování regionálního školství umožňuje financování na třídu a umožňuje mateřským školám postupně snižovat počet dětí na třídu a respektovat vyhlášku č. 14/2015 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, naplňovat třídu do počtu 24 dětí (na rok 2023 se plánuje dokonce 20 dětí na třídu). Metodika PHmax vychází z počtu tříd a provozu mateřské školy. Zajišťuje také možnost dvouhodinové překrývání přímé pedagogické práce učitelek ve třídě.

⁹ Školský zákon a zákon o pedagogických pracovnících zná pouze asistenta pedagoga, který poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpůrných opatření. V tomto případě se jedná o osobního asistenta.

- Kvůli nedostatečným personálním kapacitám není vždy možné dodržovat 2 hodinový překryv učitelek v jedné třídě.
- Nedostatek asistentů pedagoga negativně ovlivňuje kvalitu vzdělávání v MŠ. V současné době je tento stav alarmující i proto, že se stále zvyšuje se počet dětí nejen se SVP, ale i dětí s odlišným mateřským jazykem, s alergiemi, dietními omezeními apod. Ačkoliv je možné pozice financovat z projektů Šablon, peníze se často vrací.
- Finanční ohodnocení asistentů pedagoga je nízké, stejně jako provozních zaměstnanců MŠ.
- Některé ředitelky MŠ posílají na školení AP nebo kurz chůvy i provozní zaměstnance.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Snížit počet přijímaných dětí ve věku 2 let¹⁰ (podle § 34, odst. 1 školského zákona dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok).
- Sdílení asistenta pedagoga několika dětmi ve třídě.

Zvyšování kvality pedagogických pracovníků (úroveň pregraduálního vzdělávání, DVPP)

Popis současné situace

- Účastníci diskuse v této souvislosti konkrétně diskutovali problematiku dětí s odlišným mateřským jazykem. Vzdělání pedagogů v MŠ nezahrnuje přípravu na práci s dětmi s OMJ. Ve školkách chybí dvojjazyční asistenti. Soukromé školky v MČ se nachází v jiné situaci, vykazují nižší kapacitu dětí na třídu, děti s OMJ se v těchto školkách nevyskytují tak často, ve výuce jsou vždy přítomni 2 pedagogové. To jsou důvody, proč někteří movitější rodiče preferují využití soukromých MŠ oproti využití MŠ zřizovaných MČ Praha 7.
- MŠ se snaží klást velký důraz na kvalitu pedagogických i nepedagogických pracovníků, při současné výši finančního ohodnocení to však lze jen stěží.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud

- V rámci výuky a začlenění dětí s OMJ do kolektivu pomáhá spolupráce s neziskovými organizacemi (META o.p.s., InBáze, z. s. apod.) na základě plánu pedagogické podpory. V rámci vzdělávání dětí s OMJ je velmi důležité klást důraz na spolupráci s rodiči (setkání, překlady, tlumočení). Důležitá je také spolupráce s MČ Praha 7 (odbor sociálního začleňování, spolupráce s Integrovaným centrem Praha, o.p.s.).

¹⁰ Při přijímání dvouletých dětí do mateřské školy by měly být dodrženy podmínky ke vzdělávání dvouletých dětí, které jsou uvedeny v „Informačním materiálu ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole“ vydaného MŠMT č.j. 27987/2016-1.

- Zaměřit se nejen na práci s dětmi s OMJ v MŠ, ale i na jejich přípravu na nástup do MŠ. Adaptace v MŠ je náročným obdobím v životě téměř každého dítěte.¹¹ Pro děti s odlišným mateřským jazykem je toto období ještě ztíženo jazykovou bariérou.
- Potřebu přítomnosti dalšího učitele (např. zdravotní problémy dítěte apod.) ve výuce řeší MŠ různě. Využívají hospodářky pro komunikaci s rodiči, školníci ve výuce v případě akutní potřeby, telefonáty mezi učiteli s prosbou o výpomoc v případě nutnosti (pomohlo by mít ve školkách vnitřní telefonní linky, pokud nejsou).
- Obec Psáry připláčí MŠ na asistenty ve výuce.

Příprava dětí na ZŠ

Popis současné situace

- I v této souvislosti byl zmiňován problém vysoké kapacity tříd MŠ, která neumožňuje věnovat se dětem individuálně, a to ani dětem v předškolních třídách.
- Kvalita přípravy dětí na ZŠ také souvisí s erudicí a kvalifikací učitelek, dle účastníků diskuse by měl být vyvíjen větší tlak na VŠ vzdělání učitelek (min. Bc.), kvalita učitelek se SŠ vzděláním je nedostatečná, je vnímaná nutnost dalšího vzdělávání. Byla zmíněna také otázka „kvality“ výuky na SPgŠ, studenti SPgŠ dle účastníků diskuse často neznají ani terminologii RVP PV¹². Absolventi mají velice široké uplatnění (učitel mateřské školy, vychovatel, pedagog volného času ve školských zařízeních zájmového vzdělávání a střediscích volného času, školních družinách a klubech, vychovatel výchovných a ubytovacích zařízeních, sociálních i zdravotnických). Vzhledem k širokému záběru nemůže být příprava např. na vyučování v MŠ dostatečně kvalitní.
- Důležité nejen pro zvyšování, ale i udržení kvality pedagogických pracovníků je DVPP¹³, které je povinné, ale často nikdo neprověřuje, zda jej učitelé skutečně absolvují.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Začínající či nekvalifikovaný pedagogický pracovník by neměl vyučovat v předškolních třídách.
- Zajistit kvalitní DVPP, MŠ žádají především „známé“ lektory.
- Zaměstnanci by měli mít automaticky nárok na supervizi.
- Vhodné by bylo znovu obnovit metodická setkávání, která dříve probíhala v rámci MČ, účastníci naší diskuse deklarovali zájem o jejich pokračování, navrhovali navázání spolupráce s PeDF UK a jejími pedagogy (uváděli jména: Dvořáková, Kaslová, Hazuková, Kafková). Uvítali by zaměření např. na didaktiku výtvarné výchovy nebo tělovýchovných aktivit.

¹¹ MAP II uspořádal na toto téma seminář na konci června 2020.

¹² Rámcové vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání.

¹³ Další vzdělávání pedagogických pracovníků.

- Dále byl účastníky deklarován zájem o vzájemné hospitace. Některé mateřské školy toto mají již zavedeno jako povinnost a hodnotily to jako fungující efektivní praxi. Ideální je, pokud v rámci přípravy na ZŠ spolupracují MŠ se ZŠ, učitelky některých MŠ jsou u zápisů do 1. tříd, probíhají vzájemné návštěvy, exkurze do ZŠ (děti navštěvují např. společně školní jídelnu, knihovnu atd.) i opačně, kdy program připraví žáci ZŠ pro MŠ.

Spolupráce v území

Popis současné situace

- Probíhá na úrovni ZŠ, viz výše.
- Spolupráce s rodiči není vždy přínosná, rodiče v některých případech nedbají na doporučení učitelek k řešení „problémů“ dětí. Na učitelky MŠ mnozí pohlížejí jen jako na „hlídačky dětí“.
- Účastníci zmiňovali nedostatek psychologů v území, nedostatečné kapacity PPP¹⁴.
 - Pokud je problém akutní, rodiče využijí možnost konzultace u klinického psychologa (také byl zmíněn jejich nedostatek), PPP pak musí vyšetření „potvrdit“.
- Dále je negativně vnímán rozdílný přístup jednotlivých pracovníků PPP, problémy v souvislosti s diagnostikou mimořádně nadaných dětí v PPP, nastavením případných doporučení apod.

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- Řešením pro zkvalitnění vzdělávání v MŠ by byly pozice sdíleného logopeda¹⁵ nebo speciálního pedagoga pro více MŠ v území.
- Byla zmíněna dobrá praxe z MŠ Rozárka, kde probíhají semináře, na kterých sdělují rodiče bývalých žáků MŠ zkušenosti se základními školami, které získali.

Materiálně - technické vybavení

Popis současné situace

- Zahrady: MŠ řeší v této souvislosti nedostatek venkovních prostor (MŠ Kostelní), nutné úpravy (MŠ Tusarova, MŠ U Studánky, MŠ Letohradská), udržování stávajících prostor a zahradních prvků (MŠ Nad Kazankou).
- Ekoškola vybuodovala nové venkovní prostory (zahradu), pedagogům z ostatních MŠ byla nabídnuta možnost prohlídky a pomoci s výběrem herních prvků.
- MŠ Janovského řeší rekonstrukci dle doporučení zprávy ČŠI.
- Další pomůcky byly jmenovány jako podnět na tvorbu katalogu pomůcek:

¹⁴ Pedagogicko-psychologická poradna.

¹⁵ Konzultace s logopedkou byly v rámci MAP II pro MŠ i ZŠ zajištěny od září 2020.

- MŠ Výšiny: Klokany kufry, interaktivní tabule.
- MŠ Nad Kazankou: barevná tiskárna.
- MŠ U Studánky: hrací molitany, relaxační materiál.
- MŠ Kostelní: pro tuto mateřskou školu je prioritní řešení zahrady.
- MŠ a ZŠ Tusarova: pro výuku v přípravné třídě Montessori pomůcky, interaktivní tabule.
- MŠ Kocour: neuvedeno, doplní později.
- MŠ Rozárka: vybavení do přírody (pinzety, lupy, lopatky).

Příklady dobré praxe, inspirace odjinud, navrhovaná řešení

- MŠ Rozárka může poskytnout kontakt na odborníka na zahrady, se kterým spolupracuje.

3 SHRNU TÍ

V oblasti **podpory čtenářské gramotnosti** se dále konkrétně řešila témata:

- inovativní přístupy v oblasti zvyšování čtenářské gramotnosti a školních knihoven (podpora rozvoje kritického myšlení, čtenářských dílen a jiných metod rozvoje čtenářské gramotnosti, videotréninky, hospitace ve výuce apod.),
- vytvoření tzv. Akademie čtenářské gramotnosti a vytvoření podmínek pro sdílení (v rámci pracovní doby nebo jako součást DVPP – ideální stav),
- možnosti autorských čtení.

V rámci **podpory výuky cizích jazyků** se pak konkrétně řešila témata:

- relativně nízká motivace k učení se druhému cizímu jazyku,
- problematika rodilých mluvčích (jejich kvalita a dostupnost),
- finanční náročnost učebních pomůcek pro žáky se sociálně slabých rodin (konkrétně se jednalo o pracovní sešity, časopisy apod.),
- kvalita učebnic, proces jejich výběru na úrovni jednotlivých ZŠ, finanční náročnost těchto učebnic pro jednotlivé ZŠ a omezená nabídka učebnic pro výuku druhého cizího jazyka na trhu.

V oblasti **předškolního vzdělávání** se jako zásadní jeví tato témata:

- vysoká kapacita MŠ,
- příprava dětí na jejich nástup do MŠ,
- možnosti v oblasti přípravy žáků mateřských škol na nástup do základních škol,
- možnosti pro zvyšování kvality kompetencí pedagogických pracovníků včetně budoucích učitelů,
- nedostatek zkušených učitelů nebo asistentů pedagoga, dále nedostatek kapacit partnerů v území (psychologů, psychiatrů, poradenských pracovišť apod.), finanční ohodnocení vedení a pracovníků MŠ.

Témata, která se prolínala na fokusních skupinách realizovaných s **pedagogy ZŠ** na území MČ Praha 7, byla:

- Problematika motivace žáků
- Možnosti zvyšování kvality kompetencí pedagogických pracovníků
- Materiálně-technické vybavení

Možností, jak žáky učit, je mnoho. Účastníci diskusí však nezmiňovali jen různé přístupy k výuce, jejich klady a zápory, zásadním tématem pro ně v průběhu diskusí byla motivace dítěte k samotné výuce daného předmětu. Účastníci diskuse se shodovali, že rozdíl mezi dítětem, které se učí s chutí, a dítětem, které není motivováno, je značný, a motivace je jedním z nejdůležitějších prvků, které lze ve školním prostředí využít. Pedagog se dle účastníků diskuse

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

má zaměřit na vysvětlení, proč se daný předmět učit, jak lze znalosti v praxi využít apod. S tímto také úzce souvisí nutnost zvýšené podpory žáků z rodin, kde motivace ze strany rodičů chybí, žáků ohrožených školním neúspěchem apod.

Zvyšování kvality učitelů má vliv na zvyšování kvality vzdělávání, tedy dosahování lepších výsledků žáků v učení. Školy by se tedy měly zaměřit na podporu podmínek pro osobnostně profesní rozvoj pedagogů prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, vzájemného setkávání a sdílení zkušeností jak pedagogů navzájem, tak pedagogů s odborníky z praxe. Tato sdílení nemusí být pouze předmětová či mezipředmětová, ale také didaktická a metodická.

Zvyšování úrovně materiálně technického vybavení je tématem pro většinu škol ve sledovaném území. Diskutovanými tématy byla zejména kvalita a finanční náročnost učebních pomůcek (učebnice, pracovní sešity, pracovní listy apod.).